

BILTEN

AKTUELNO U SVETU ENERGETIKE

Napuštanje uglja može ostaviti 160.000 ljudi u EU bez posla

Kolateralne žrtve klimatske politike

Evropski Opšti sud prihvatio da razmotri tužbu građana protiv klimatskih ciljeva EU

Novi Kodeks dozvoljene državne pomoći u EU

Kako smanjiti cene električne energije u Evropi?

Britanija: Naduvane prednosti „pametnih brojlja

Studija: Malo novog prostora za gas u elektroenergetskom sistemu EU

EU-američki LNG dogovor neće funkcionisati

Energetska tranzicija: Vrela tema u naftnoj privredi

SADRŽAJ

Novi Kodeks dozvoljene državne pomoći u EU.....	OVDE
Lokalna proizvodnja - budućnost evropske energije	OVDE
Kako smanjiti cene električne energije u Evropi?.....	OVDE
Evropski Opšti sud prihvatio da razmotri tužbu građana protiv klimatskih ciljeva EU.....	OVDE
Evropska komisija odobrila Nemačkoj smanjenje naknada za OIE određenim kompanijama.....	OVDE
Evropska komisija odobrila Francuskoj mere pomoći energetske intenzivnom sektoru.....	OVDE
Evropska komisija traži od Francuske da povрати deo olakšica datih velikim potrošačima energije.....	OVDE
EU predlaže ukidanje letnjeg i zimskog računanja vremena.....	OVDE
Bugarska prekršila proceduru – izmene Zakona o energiji nevažeće?.....	OVDE
Napuštanje uglja može ostaviti 160.000 ljudi u EU bez posla.....	OVDE
Britanija: Naduvane prednosti „pametnih brojala“.....	OVDE
Sve jeftinija proizvodnja baterija za električna vozila.....	OVDE
Studija: Malo novog prostora za gas u elektroenergetskom sistemu EU.....	OVDE
EU: 278 miliona evra za finansiranje tri LNG uvozna terminala, uključujući Krk	OVDE
Trump: EU će da gradi do 11 LNG terminala	OVDE
EU-američki LNG dogovor neće funkcionisati.....	OVDE
DW: Može li Bugarska izgraditi balkansko gasno čvorište? Teško.....	OVDE
Energetska tranzicija: Vrela tema u naftnoj privredi.....	OVDE
Barclays: Zbogom jeftinoj nafti.....	OVDE
Savet ministara usvojilo energetske strategije BiH	OVDE
Janez Kopač: Okvirna strategija beznačajna bez usvajanja zakona.....	OVDE
Veliki igrači zainteresovani za crnogorsku berzu struje.....	OVDE

Novi Kodeks dozvoljene državne pomoći u EU

BRISEL - Evropska komisija je 16. jula 2018. usvojila novi [Kodeks](#) najbolje prakse (Kodeks), koji predstavlja novi, efikasniji i koncizniji okvir za kontrolu državne pomoći u okviru EU. Kodeks pruža smernice za sve strane - Evropsku komisiju, države članice, ali i krajnjim korisnicima u privredi, što dovodi do povećane transparentnosti, predvidljivosti i što je najvažnije – efektivnosti, piše **Lexology**, portal prikaza, analiza i pojašnjenja međunarodnih zakona

Šta je državna pomoć?

Državna pomoć je, generalno definisano, subvencija koju pruža vlada i u pravnom smislu restriktivno definisana članom 107 [Ugovora o funkcionisanju Evropske unije](#) TFEU: "Osim ako ugovorima nije drugačije predviđeno, biće nespojiva sa pravilima unutrašnjeg tržišta svaka pomoć dodeljen od strane države članice ili iz državnih sredstava u bilo kojem obliku koja narušava ili pretili da naruši konkurenciju favorizovanjem određenom privrednom društvu ili proizvodnji određene robe, u meri u kojoj utiče na trgovinu između država članica."

Ova definicija je kasnije ažurirana, sadrži i opis nekompatibilnog ponašanja i spisak dozvoljenih izuzetaka (kao što je pomoć koja ima društveni karakter ili pomoć za povraćaj štete izazvane prirodnim katastrofama).

Dugoročni napor za uspostavljanje funkcionalnog okvira za državnu pomoć obuhvataju izuzetno obimnu Inicijativu za modernizaciju državne pomoći (SAM), sa fokusom na mnoga pod-područja kao što su pomoć za spašavanje i restrukturiranje, regionalna pomoć, istraživanje i razvoj, pomoć za životnu sredinu i energiju, finansiranje rizika, kao i proceduralne i regulative primene propisa.

Rezultati inicijative SAM su bili (između ostalog):

- 1) usvajanje Obaveštenja o pojmu državne pomoći (NoA), koji objašnjava tipove javne podrške koji ne uključuju državnu pomoć (na primer investicije u infrastrukturu, kao što su železnice, autoputevi ili sistemi distribucije vode koji ne konkurišu sličnim infrastrukturnama);
- 2) usvajanje Uredbe o opštim izuzećima (GBER), što je alat koji omogućava državam članicama da usvoje različite mere državne pomoći bez prethodnog odobrenja Komisije (pod uslovom da te mere neće narušiti konkurenciju).
- 3) Uredba o proceduralnoj državnoj pomoći, koja uključuje pravila o alatima tržišnih informacija i mehanizmima za rešavanje žalbi, što efektivno dozvoljava usmeravanje kontrole državne pomoći na one slučajeve gde postoji najveća šansa za bilo kakvo remećenje konkurencije.

Kodeks kao sledeći logičan korak

Najnoviji Kodeks je sledeći logični korak, koji ne dolazi u potpunosti s kompletno novim principima, ali sumira i razjašnjava ono što je smatrano korisnim i ocenjeno kao najbolja praksa u proteklim godinama.

Kodeks (između ostalog) sadrži pravila o:

- kontaktima između Komisije i organa država članica;
- sprovođenju mera koje verovatno neće poremetiti konkurenciju bez formalnog obaveštavanja Komisije;
- održavanju mreže specijalnih koordinatora za svakodnevne kontakte u zemlji radi pružanja usluga neposredne podrške u pitanjima državne pomoći;
- korišćenju alata za informisanje Komisije o situaciji na tržištu radi direktno dobijanja relevantnih informacija; ili
- evaluaciji, praćenju mera državne pomoći i na kraju, ali ne i najmanje važno - način na koji se žalbe o državnoj pomoći rešavaju u Komisiji.

Jasno je da je Kodeks složen i da ima ambiciju da pokrije čitav proces i razne vrste državne pomoći, uključujući materijalnu i proceduralnu stranu. Uporedo sa razvojem okvira za državnu pomoć, pojavljuju se predlozi i planovi za budućnost, na primer višegodišnji EU budžet za 2021-2027, u kojem je Komisija predložila reviziju Uredbe o omogućavanju državnih pomoći radi boljeg kombinovanja sredstva EU i uslova da države članice podrže određene projekte u okviru strukturnih i investicionih fondova EU

Lokalna proizvodnja - budućnost evropske energije

BARCELONA – Prema prognozama Evropske komisije, oko 35% evropskog računa za električnu energiju čine stavke koje nemaju veze sa samom energijom, već sa taksama i troškovima distribucije. Do 2050. trećina prosečne cene električne energije otpadaće samo na troškove prenosa, prenosi portal energetske servisne kompanije Bax&Company.

Postoji, međutim, alternativa plaćanju cene neefikasnosti u sistemu. Potencijalni troškovi energije bi se drastično smanjili za domaćinstva ukoliko bi se energija generisala i konzumirala na lokalnom nivou - predviđa se da će se cena lokalno proizvoljne održive energije pasti na oko 0,13 evra / kWh. Da bi mogli da se upoređuju troškovi energije između raznih pristupa i pokaže vrednost pametnih mreža, Bax&Company predlaže novu metriku: lokalno nivelisane troškove energije – LLCOE. Kako nove tehnologije olakšavaju dostupnost alternativnih izvora energije, budućnost tradicionalne energetske mreže je neizvesna. Sa gradovima, selima, pa čak i pojedincima koji ulažu u vetrogeneratore i solarne panele širom Evrope, postaje sve više pitanje šta da radi sa dodatnom energijom koja se generiše. Ako mogućnosti skladištenja još uvek nisu dostupne, individualni proizvođač verovatno prodavati bilo kakav višak energije susedu ispod fiksne cene nacionalne mreže.

Međutim, na snažno regulisanom tržištu, različite interesne grupe lobiraju kod političara. Mnogi učesnici traže jasnije regulatorne principe na ovom novom tržištu. U međuvremenu, predložene su i potpuno različite strategije. Neki učesnici ističu prednosti stvaranja geografski najrelevantnijeg tipa održive energije: hidroelektrana u Norveškoj, solarne energija u Španiji itd.

U Bax&Company ukazuju da nova metrika – LLCOE - pokriva troškove proizvodnje i distribucije energije u životnom veku u sistemu, podeljene sa proizvodnjom energije. Ova mera pokazuje trenutne troškove ukupnih troškova energetskog sistema za zajednicu kojoj služi. Ovo omogućava upoređivanje različitih dizajna sistema i lokalnih sistema proizvodnje energije, uključujući životni vek, veličinu, kapitalne troškove itd.

Na osnovu inicijalne procene, uticaj primene LLCOE-a mogao bi doneti uštede do 10-15%, što odgovara € 0,03 € -0,04 € / kWh, zbog izbegnutih troškova prenosa i distribucije. Izbegavanje tereta nacionalnih i lokalnih poreza bi dodatno snizilo cenu, konstatuju u **.Bax&Company**.

Kako smanjiti cene električne energije u Evropi?

BRISEL - Važan ključ za rešenje problema smanjenja cena struje u kratkoročnom periodu u Evropi su troškovi komunalnih usluga. A digitalna rešenja nude tome najznačajnije poluge, piše za **Euractiv** Kristijan Čuboda, generalni direktor nemačke kompanije Lumenaza, proizvođača softvera za decentralizovanu energiju.

Rasprave o dizajniranju energetske tranzicije često se svode na aspekt troškova. Konsultantska firma za menadžment McKinsey je objavila studiju gde procenjuje troškove promene energetskog sistema u Evropi do zelenog i dekarbonizovanog na 6,600 milijardi evra i moraju uticati na račune za električnu energiju, pa je cena struje postala očigledan indikator.

Razlozi za rast cena su brojni. Pre svega, lokalne razlike u kupovnoj moći i deviznim kursovima doprinose činjenici da Danska i Nemačka prednjače na tabeli, u odnosu na Bugarsku koja ima najniže cene.

Drugo objašnjenje koje često nude političari, energetski intenzivne kompanije ili potrošači su različiti troškovi proizvodnje energije u odgovarajućim zemljama. Zastupnici ovog stava tvrde da su zemlje sa većim udelom obnovljivih izvora energije (OIE) uspostavile viši nivo cena zbog dugoročnih subvencija za OIE. Statistika, međutim, ne da za pravo ovoj teoriji. Švedska, koja polovinu energije dobija iz nuklearke i polovinu iz hidropotencijala, ima sličnu baznu cenu proizvodnje sa Nemačkom, koja ukida nuklearke. S druge strane, slične cene ima i Holandija, koja i dalje 80% energije dobija iz fosilnih goriva, prvenstveno prirodnog gasa.

Dakle, veliki uticaj na smanjenje cena električne energije nije proizvodna strana jednačine, već porez i takse, konstatuje autor. Generalno, cena električne energije za potrošače sastoji se od tri glavne komponente: troškova proizvodnje, mrežarine i drugih dažbina i poreza. Poslednje dve su više ili manje politički određene.

Jedan važan segment za smanjenje cena struje u kratkoročnom periodu su troškovi komunalnih usluga. U kompleksnom energetskom sistemu sa mnoštvom tradicionalnih struktura, digitalna rešenja su najvažnija poluga za smanjenje cena. Povezivanjem i inteligentnim upravljanjem elektranama, korišćenje mreže može biti optimizirano, što dovodi do nižih troškova plaćanja od strane potrošača i industrije.

Pristup za troškove mreže je dvostruki: Sa vremenskom fleksibilnošću, električna energija se može inteligentno koristiti i uskladištiti kada obnovljivi izvori energije proizvode izobilju. Prostorna fleksibilnost podvlači značaj deljenja energije unutar zajednice. Što je potrošnja bliža stvarnoj lokaciji proizvodnje, to bolje za ceo sistem. Na taj način mogu se smanjiti troškovi mreže i smanjiti troškovi električne energije. Odjednom, percepcija tranzicije energije se menja zbog toga što nije uspeo. Nedavni sporazum između Evropskog parlamenta i Saveta o Direktivi o obnovljivoj energiji II (RED II) podržava razvoj obnovljivih izvora i ukazuje na značaj lokalne proizvodnje. RED II snažno podržava energetske zajednice i *prosumere* (proizvođače-potrošače energije). Osim toga, ugovor uključuje obećanje da će se ukloniti sve naknade za električnu energiju koju na prostoru zajednice proizvode prosumeri, prenosi **Euractiv**.

Evropski sud prihvatio da razmotri tužbu građana protiv klimatskih ciljeva EU

BRISSEL - Tužba pod nazivom "Narod vs EU - klimatski slučaj", koja osporava ciljeve Evropske unije za smanjenje emisija i druge klimatske ciljeve za 2030. godinu, dobila je u ponedjeljak 13. avgusta zeleno svetlo i nastavlja napred. Evropski Opšti sud prihvatio je slučaj koji je pokrenulo 10 porodica iz Portugala, Nemačke, Francuske, Italije, Rumunije, Kenije i sa Fidžija i omladinskog udruženja u Švedskoj. Slučaj je prvi put podnet u maju, ali prihvatanje suda znači da optuženi, Evropski parlament i Savet Evropske unije imaju dva meseca da podnesu svoj odgovor.

Porodice tvrde da trenutni cilj EU da smanji emisije - 40 posto ispod nivoa iz 1990. godine do 2030. godine - nije dovoljan i ne štiti njihova osnovna prava. Oni takođe zahtevaju poništenje tri regulatorna akta osmišljena za primenu tog cilja.

Slučaj je modeliran nakon prve uspešne tužbe protiv klimatskog cilja holandske vlade, tzv. slučaj Urgenda. Holandski sud je presudio u 2015. godini da vlada te zemlje mora da do kraja 2020. godine poveća ciljano smanjenje emisija na najmanje 25 odsto ispod nivoa iz 1990. Vlada se žalila na ovu odluku.

Slučaj je inspirisao druge pravne radnje širom sveta pa su tako građani u Velikoj Britaniji tužili su vladu u Londonu prošlog decembra zahtevajući ambicioznije klimatske mere, uključujući i strožiji cilj smanjenja emisija za 2050. Sud je, doduše, odlučio da ne prihvati predmet, ali je tužba podnela žalbu.

Slučaj Evropske unije, iako je još u ranoj fazi, ohrabruje zagovornike radikalizovanja klimatske politike. "Ovo je izuzetno značajan razvoj", rekao je Tim Crosland, izvršni direktor organizacije Plan B. "Najteža prepreka u parnicama o klimatskim promenama može biti ubediti sud da se u potpunosti uključi u pitanja koja se otvaraju u složenim ekonomskim i političkim okvirima. Ali, kada se taj prag prevaziđe, kao što je ovde slučaj, a sud je prisiljen da prihvati argumente nauke, kako bi se se ogradio od rizika za milione ljudi, izgledi uspeha postaju mnogo realniji."

Evropska komisija odobrila Nemačkoj smanjenje naknada za OIE određenim kompanijama

BRISSEL – Evropska komisija odobrila je planove Nemačke da smanji naknade za obnovljive izvore energije za kompanije koje proizvode sopstvenu energiju koristeći visoko efikasna kogeneracijska postrojenja. Utvrđeno je da mera podrške za kombinovane toplane i elektrane (eng. skraćenica CHP) ne dovodi do prekomerne kompenzacije ili remeti konkurenciju.

Komisija je saopštila da "Nemačka šema podrške uzima se u obzir nekoliko kriterijuma koji utiču na profitabilnost 'samosnabdevača', elektro-intenzitet sektora u kojem deluju, instalirani elektroenergetski kapaciteti i broj radnih sati instalacije .

"Na osnovu ovih kriterijuma, shema definiše nekoliko kategorija instalacija i opravdava odgovarajući nivo smanjenja OIE naknade."

Evropska komisija odobrila Francuskoj mere pomoći energetske intenzivnom sektoru

BRISSEL – Evropska komisija odobrila je većinu mera smanjenja doprinosa za električnu energiju koju je vlada Francuske odobrila energetske intenzivnim kompanijama u toj zemlji u periodu od 2003. do 2015. godine. Te mere imale su za cilj da pomognu ispunjenju klimatskih i energetske ciljeva Evropske unije, a da pri tom ne poremete pravila konkurencije na jedinstvenom tržištu, prenosi se u saopštenju Komisije.

Ovo izvršno telo EU je ipak zatražilo od Francuske da povрати deo tih redukcija (čija je vrednosti procenjena na manje od 50 miliona evra) gde je prekoračena granica EU pravila dozvoljene državne pomoći.

U Francuskoj svi potrošači električne energije moraju da plate naknadu za potrošnju električne energije, poznatu kao "doprinos javnoj elektroenergetskoj službi" (CSPE). CSPE je namenjen uglavnom za finansiranje četiri različite namene – podršku obnovljivim izvorima energije, kogeneraciji visoke efikasnosti, ujednačavanju tarifa (kompenzaciji proizvođačima energije u područjima bez interkonekcija) i primeni socijalnih tarifa električne energije.:

EU predlaže ukidanje letnjeg i zimskog računanja vremena

BRISSEL – Evropska unija saopštila je da će predložiti ukidanje letnjeg i zimskog računanja vremena, odnosno pomeranje časovnika u martu i oktobru, posle ankete u kojoj se većina Evropljana usprotivila postojećem sistemu. Predsednik Evropske komisije Žan-Klod Juncker rekao je da milioni ljudi veruju da „letnje računanje vremena“ treba da važi cele godine i dodao da će tako i biti, prenosi **BBC**.

Da bi predlog Komisije stupio na snagu, promenu moraju da podrže vlade svih 28 članica Unije i Evropski parlament. Komisija još nije iznela detalje u vezi s predlogom, a u jednom od nacrtu navodi da je jedna od mogućnosti da svaka članica odluči koje vreme će primenjivati cele godine - letnje ili zimsko. U javnoj anketi učestvovalo je 4,6 miliona građana EU, od kojih se 84 odsto založilo za ukidanje pomeranja časovnika.

Inače, pomeranje skazaljke na prva je uvela Nemačka 1980. godine, kao deo mera racionalizacije potrošnje električne energije. Od 1996. svi Evropljani su počeli sa pomeranjem skazaljke na satu jedan sat unapred poslednje nedelje marta i vraćanja skazaljke jedan sat poslednje nedelje oktobra.

Razlog inicijalne primene ove mere produženja perioda dnevne svetlosti bilo je rešavanje problema u sektoru transporta i logistike koji proizilaze iz neusaglašenih promena satnice u toku čitave godine.

Ove godine Brisel se suočio sa pozivima iz jednog broja zemalja članica, uključujući Finsku i Švedsku da EU napusti letnje računanje vremena i pridruži se državama poput Rusije, Turske i Islanda koji ne učestvuju u ovom kontinentalnom pomeranju časovnika unapred i unazad.

Evropska komisija traži od Francuske da povрати deo olakšica datih velikim potrošačima energije

BRISSEL – Evropska komisija Evropska komisija je saopštila da je tražila od Francuske da povрати deo iznosa smanjenja plaćanja nekih nameta u računu za električnu energiju, koje je vlada te zemlje u periodu od 2003. do 2015. godine odobrila velikim potrošačima energije, navodeći da je tom prilikom premašen dozvoljeni nivo državne pomoći.

Iako je Komisija svojevremeno odobrila većinu tih smanjenja, sada od Pariza traži povрати iznos od nekih 50 miliona evra, prenosi Reuters.

Francuska je odobrila smanjenje plaćanja takozvanog "doprinosu za javnu elektroenergetsku službu", u računima za električnu energiju, energetske intenzivnim kompanijama. Komisija je započela detaljnu istragu ove šeme 2014. godine.

Bugarska prekršila proceduru, izmene Zakona o energiji nevažeće?

BRISSEL - Generalni direktorat Evropske komisije (EK) za pitanja konkurencije izdao je odluku kojom potvrđuje da se Bugarska nije pridržavala obaveze "mirovanja" u skladu sa članom 3 Proceduralne Uredbe 2015/1589, u vezi izmena i dopuna Bugarskog zakona o energiji usvojenih u maju 2018.

Ove izmene uspostavile su potpuno novu šemu podrške proizvođačima obnovljivih izvora energije sa ukupnim instaliranim kapacitetom od 4MW i više i donele izmene u šemi podrške za proizvođače kapaciteta ispod 4MW. Konkretno, amandmani su ukinuli feed-in (podsticajne) tarife i Sporazume o kupovini energije za proizvođače i uveli feed-in premijum ugovore sa tzv. Fondom sigurnosti elektroenergetskog sistema.

Međutim, Bugarska nije unapred obavestila Evropsku komisiju o usvajanju nove šeme, već je posle usvajanja izmenjenog Zakona o energetici, bugarski parlament uputio ministra energetike da objavi promene. Zbog toga je Direktorat za konkurenciju reagovao saopštenjem da je Bugarska prekršila proceduru i bez odobrenja EK usvojila i ozakonila pomenute promene. Samim tim, EK smatra novu bugarsku šemu podrške OIE nevažećom, ili preciznije rečeno, ne-notifikovanom, što u suštini predstavlja kršenje člana 108 Ugovora o funkcionisanju EU.

U skladu sa ovim, Vlada u Sofiji je zatražila od Parlamenta da mere ne stupe na snagu dok se spor ne reši.

Napuštanje uglja može ostaviti 160.000 ljudi u EU bez posla

LONDON – Ukupno 160 hiljada ljudi u Evropskoj uniji, direktno vezanih za proizvodnju i preradu uglja, ostaće bez posla usled tranzicije ka čistijim izvorima energije, pokazuje najnovija studija konsultantske firme JRC. Autori studije pod imenom „EU regioni uglja: mogućnosti i izazovi“ navode da se ti evropski regioni, uz pažljivo planiranje, mogu prilagoditi ovoj tranziciji i otvoriti nove mogućnosti zapošljavanja tih radnika.

EU se obavezala da do 2030. smanji emisije gasova staklene bašte za 40 odsto, a možda i svih 45 odsto, kako je nedavno najavio resorni komesar Migel Arijas.

Ugalj i dalje obezbeđuje 15% ukupne proizvodnje električne energije u EU. Termoelektrane na ugalj u EU zapošljavaju oko 53.000 ljudi, a u rudnicima uglja radi 185.000 lica, što ukupno iznosi oko 238.000 radnih mesta. Indirektni poslovi u lancu od proizvodnje uglja do proizvodnje električne energije, potrebne opreme i usluga, obuhvataju dodatnih 215.000 zaposlenih.

Mnogo rudnika uglja, koji su trenutno korisnici državne pomoći, moraće da budu zatvoreni zbog nemogućnosti da konkurišu čistim izvorima energije, što će između 2015. i 2020. dovesti do gubitka 27.000 radnih mesta. Od 2020. na dalje, zatvaranja rudnika će biti usklađena sa stopama razgradnje elektrana na ugalj u EU, od kojih bi dve trećine trebalo da se zatvore do 2030. godine. Izveštaj JRC navodi da će to dovesti do direktnog otpuštanja još 77.000 ljudi do 2025. i 160.000 do 2030.

Šta će se desiti sa tim ljudima? Ako bi izbacivanje uglja iz evropske energetske scene bilo izvedeno bez plana, ti ljudi bi ostali na ulici, kao i veliki broj onih indirektno vezanih za ugalj. Prema analizi JRC, deo rešenja je u proizvodnji čiste energije, gde je već zaposleno oko dva miliona ljudi u EU. Pri tom su najugroženiji regioni u Bugarskoj, Češkoj republici, Nemačkoj, Grčkoj, Mađarskoj, Poljskoj, Rumuniji, Slovačkoj, Sloveniji i Španiji, gde su u nekima već stope nezaposlenosti dostigle visoke nivoe. Samo u jednom regionu Poljske bi do 2030. do 41.000 ljudi ostati bez posla, a još po 10.000 radnih mesta biće zatvoreno u tri oblasti u Bugarskoj, Češkoj republici i Rumuniji.

EU je pokrenula Inicijativu za regione sa ugljem u tranziciji radi pomoći rešenju ovog problema, usmerenu na pokretanje projekata i dugoročne strategije, a koliko će i kako biti privučeni, odnosno motivisani investitori, ostaje da se vidi.

Britanija: Naduvane prednosti „pametnih brojila“

LONDON – Grupa zastupnika British Infrastructure Group (BIG) britanskog parlamenta objavila je izveštaj koje pokazuje da bi pametna brojila uštedela u proseku samo 11 funti godišnje na računima za energiju (električnu energiju i gas), a ne 26 funti, kako se na početku procenilo. Projekat ugradnje 53 miliona pametnih brojila u vrednosti od 11 milijardi funti u domaćinstva i male firme trebalo bi da se završi do 2020. godine. Međutim, pomenuti poslanici procenjuju da bi ušteda bila oko 11 funti, zbog kašnjenja i povećanja troškova koji su se popeli za još jednu milijardu funti više nego što je planirano.

Snabdevači kasne s ugradnjom pa su za sada ugradili nešto više od 11 miliona pametnih brojila. „Vladina predviđanja o uštedama potrošača bila su naduvana. Najviše će uštedeti energetske firme, iako su većinu projekta finansirali kupci preko većih računa“, naglašavaju poslanici iz grupe BIG. Oni su kritikovali i snabdevače koji i dalje ugrađuju zastarela pametna brojila prve generacije do januara 2019., iako je rok bio do početka 2016. godine. Autori izveštaja takođe procenjuju da čak 10% pametnih brojila ne radi dobro zbog loših mobilnih mreža, a više od njih pola postaju 'glupi' nakon zamene snabdevača.

Stoga poslanici predlažu reviziju rasporeda ugradnje brojila i procenu stvarne uštede, zadužujući Ofgem, državnog regulatora za tržište električne energije i gasa, da osigura prenos ostvarenih ušteda na kupce, kao i uvođenje automatske naknade za neispravna brojila. Alternativa pametnim brojilima bi bio skup i zastareli analogni sistem s nesigurnošću u procenama i netačnim računima za energiju, objavio je *Independent*

Sve jeftinija proizvodnja baterija za električna vozila

LONDON – *Financial Times* se ovih dana bavi kontroverznom temom brzine prodora električnih vozila (EV) na tržište i napora koje proizvođači EV-sa čine u pravcu otklanjanja najveće prepreke na putu elektrifikacije drumskog saobraćaja – proizvodnje efikasne baterije.

Londonski poslovnik piše da su troškovi proizvodnje litijum jonske baterije smanjeni za 75 odsto u poslednjih osam godina. Osim toga, svaki put kada se udvostruči proizvodni kapacitet baterije za EV, troškovi se smanje za dodatnih 5 do 8 odsto, navode eksperti konsultanta Wood Mackenzie.

Međutim nedovoljne isporuke metala kao što su kobalt i litijum izazivaju strepnju kod proizvođača, jer potražnja za baterijama izuzetnom brzinom raste.

Sada proizvođači EV-sa i baterija gledaju da se okrenu drugim dostupnijim materijalima, koristeći više nikl.

Wood Mackenzie kaže da će do 2025. nisko kobaltne baterije dominirati na tržištu električnih automobile.

Studija: Malo novog prostora za gas u elektroenergetskom sistemu EU

NUJORK - Nova studija 'Uloga prirodnog gasa u elektroenergetskom sektoru Evrope do 2030', koju je izradio tim stručnjaka sa Univerziteta Columbia, pokazuju da je malo verovatno da će doći do 'renesanse' prirodnog gasa u elektroenergetskom sektoru država članica EU, jer se – kako navode – dodatni prostor za uvećanje korišćenja ovog goriva u proizvodni struje svodi na tek nekih 40 milijardi m³ gasa.

Cene goriva, ugljendioksida i kamatne stope biće ključni faktori koji će određivati hoće li potražnja za gasom rasti ili padati, naglašavaju autori studije. Kod definisanja uticaja cene CO₂ na evropsku potražnju gasa, studija upućuje na Veliku Britaniju, gde je ovaj energent, nakon definisanja gornje granice cene CO₂, 'istisnuo' ugalj u proizvodnji električne energije, i to na impresivnom nivou. Međutim, da bi se omogućila zamena goriva, postojeći nedovoljno korišteni proizvodni kapaciteti moraju biti dostupni jer se u suprotnom komunalne firme suočavaju s ozbiljnim pitanjima vezanim za planiranje, troškove novih kapaciteta u proizvodnji, očekivane troškove goriva i troškove proizvodnje kao funkcija ukupnih proizvedenih količina.

Povećanje potražnje za prirodnim gasom u proizvodnji električne energije najviše je obučavajuće za južnu Evropu, gde potražnja za električnom energijom još raste. U scenariju s visokim cenama ugljenika i visokim cenama gasa, do kraja predviđenog razdoblja, ulaganje u obnovljive izvore ima više ekonomskog smisla nego u prirodni gas, što vredi za južnije delove EU.

Sveži podaci sugerišu da, iako je definisanje maksimalne cene CO₂ podstaklo rast proizvodnje gasnih elektrana, novi obnovljivi izvori energije, nova skladišta energije i napredak u energetskej efikasnosti smanjili su taj trend. Zbog toga, studija konstatuje da postoji umereni prostor za zamenu goriva, slično onome što se dogodilo u Velikoj Britaniji. U zaključku, studija navodi da su ulaganja u gasnu infrastrukturu verovatno potrebna u nekim delovima EU, ali manje na 'zrelijim' tržištima u Evropi, objavio je *Natural Gas World*.

EU: 278 miliona evra za finansiranje tri LNG uvozna terminala, uključujući Krk

BRISSEL – Evropska komisija odobrila je početkom avgusta 278 miliona evra pomoći za tri LNG uvozna terminala, planirana da se izgrade do 2020. godine.

EU finansijski program usmeriće 50,8 miliona evra proširenju uvoznog LNG terminala u Grčkoj, a 124 miliona evra za projekat hrvatskog LNG terminala na Krku, dok će 101 milion evra biti namenjen finansiranju gradnje projekta na Kipru.

Poljski LNG terminal je otvoren 2016. i već je dobio finansijsku injekciju iz Brisela od 278 miliona evra.

Reuters podseća da su prošle nedelje američki predsednik Donald Tramp i predsednik Evropske komisije Jean-Claude Juncker u okviru dogovora o rešenju trgovinskog spora najavili povećanje uvoza američkog LNG-a u Evropu.

Tramp: EU će da gradi do 11 LNG terminala

VAŠINGTON - obraćajući se u Beloj kući novinarima u društvu italijanskog premijera Đuzepa Kontea 6. avgusta, američki predsednik Donald Tramp je rekao da „već razgovara sa EU o gradnji „o trošku EU“ - devet do 11 (LNG) luka u raznim delovima Evrope, do kojih bi dovozili naš LNG“.

U Evropi trenutno postoji 28 velikih LNG uvoznih terminala, od kojih 24 na području EU, sa ukupnim kapacitetima regasifikacije 227 milijardi kubnih metara gasa, što pokriva 40 odsto godišnjih

potreba Evrope, pokazuju podaci iz izveštaja firme King & Spalding. **Reuters**-u je, međutim, iz Evropske komisije odgovoreno da je prošle godine prosečna iskorišćenost evropskih LNG uvoznih terminala iznosila 26%.

EU-američki LNG dogovor neće funkcionisati

NUJYORK – Portal **OilPrice.com** već u naslovu, bez znaka pitanja, konstatuje da „LNG dogovor između SAD i EU neće funkcionisati“ i to zasniva na nekoliko nespornih činjenica.

Obećanje čelnika Evropske Komisije Jean-Claude Juncker-a da će Evropa izgraditi dodatne uvozne terminale u sklopu najave većih kupovina američkog LNG-a, obesmišljeno je činjenicom da nema tržišta, odnosno kupaca ni za postojeće kapacitete, pa je čak tri četvrtine njih neiskorišćeno. Uzgred, u SAD postoje uska grla zbog nedovoljno kapaciteta za utečnjavanje prirodnog gasa, što će donekle, zahvaljujući novim investicijama biti rešeno narednih godina.

Teško je očekivati, međutim, da će ti američki pogoni biti namenjeni za evropsko tržište, jer su cene LNG-a u Aziji

značajno iznad onih u Evropi, posebno zbog velike potražnje Kine u sklopu „klimatske“ preorijentacije te zemlje na najčistije fosilno gorivo. Najzad, tržišna privreda EU i SAD je zasnovana na liberalnom ekonomskom modelu, pa jednostavno nema logike da akteri na strani ponude i potražnje prihvate i prate ovaj „politički“ dogovor, konstatuje portal.

Iza i iznad svega, naravno, stoji konkurencija ruskog gasa i činjenica da je Rusija tokom hladnog rata izgradila mrežu gasovoda ka istoku Evrope, a potom realizovala ili počela da gradi i nekoliko velikih pravaca snabdevanja tržišta na severozapadu i jugoistoku Evrope.

Uprkos geopolitičkih tenzija oko Ukrajine i Sirije, koji su zaoštrili odnose Rusije i Zapada, Moskva i Brisel savršeno koriste te kapacitete i jačaju energetske saradnju, isključivo rukovođeni tržišnim interesima.

Ruski prirodni gas se u Evropi prodaje po prosečnoj ceni od 4,5 dolara za milion Britanskih termalnih jedinica, što je daleko ispod cena sa alternativnih tržišta i LNG isporuka. Ben Beurden čelnik Royal Dutch Shell-a kaže: „Hoće li američki LNG stići u Evropu? Da, ali samo ako takav izbor bude imao (ekonomskog) smisla.“

DW: Može li Bugarska izgraditi Balkansko gasno čvorište? Teško.

SOFIJA – Deutsche Welle u analizi realnosti projekta stvaranja bugarskog, ili Balkanskog gasnog haba kod Varne dolazi do zaključka da je Sofija dosta daleko od tog cilja. „...jer još ne ispunjava uslove Evropske unije, iako su joj oni jako dobro poznati“, kaže Klaus-Dieter Borchardt, zadužen za unutrašnje tržište energije u Evropskoj komisiji.

Da bi dobila status haba, ili čvorišta, poput na primer NBP-a u Velikoj Britaniji, ili TTF-a u Holandiji, Bugarska bi morala da

Premijer Borisov predstavlja projekat u januaru 2018.

obezbedi postojanje velikog likvidnog tržišta prirodnog gasa, što zauzvrat pretpostavlja veliku potražnju, više različitih pravaca snabdevanja, razne učesnike i regulisano pravo pristupa treće strane svim gasovodima, kaže za DW Jonathan Stern, vodeći gasni ekspert u Oksfordskom institutu za energetske studije (OIES).

S druge strane, poruka Evropske banke za obnovu i razvoj je da je spremna da podrži projekat, „AKO u Bugarskoj bude videla više gasovodnih konektora i blisku saradnju sa Grčkom, kao osnovu za hab.“

Brisel: Pod uslovom da se skladišti i kaspiski gas

Zaključak analize DW-a je, da je Bugarska mala riba u projektu u kome će pravila određivati velike ribe, a to su Rusija i Turska, bez kojih nema osnova za projekat gradnje gasnog čvorišta u Varni.

Naime, realno jedine značajne količine gasa mogu doći u Varnu samo preko druge cevi Turskog toka, kapaciteta nekih 16 milijardi kubika, a prema tom planu, najavljenom u maju, gasovod preko Bugarske bi bio transportovan preko Srbije i Mađarske do austrijskog haba u Baumgartenu.

Brisel, naime, podržava uslovno projekat Bugarskog gasnog čvorišta, pod uslovom da služi za skladištenje kako ruskog, tako i kaspiskog gasa da bi ga tu, po tržišnom principu prava pristupa treće strane, po najpovoljnijim uslovima kupovali potrošači iz okolnih zemalja jugoistočne Evrope. Istovremeno se, međutim, provlači sumnja da bi Bugarska mogla da se zadovolji ulogom transporta gasa sa solidnom zaradom na tranzitnim taksama.

Potpredsednik Evropske komisije Maroš Šefčovič upozorio je da će gradnja bilo kakve nove gasovodne infrastrukture u Bugarskoj potpasati pod „veoma, veoma strogu“ procenu kako bi se garantovalo da je u skladu sa EU pravilima. „Međutim, najvažnije je da postoje izbor i opcije i da se bude trgovac, a ne običan prevoznik, odnosno sprovodnik (gasa),“ dodao je on.

Logična reakcija Moskve

Reakcija Moskve je logična posle fijaska sa projektom gasovoda Južni tok, koji je u poslednjem trenutku napušten upravo zbog odluke Bugarske da ga uslovi primenom trećeg evropskog energetskog paketa, kojim bi Gasprom morao da dozvoli korišćenje polovine kapaciteta koji je finansirao i izgradio konkurentskim snabdevačima. Iz Moskve je sada poručeno da drugu cev Turskog toka do Evrope neće graditi pre nego što dobiju garancije iz Brisela.

Osim ruskog gasa iz Turskog toka, Bugarska gradi gasovodnu spojnicu sa Grčkom, kuda bi trebalo da dobija godišnje skromnih tri milijarde kubika (kaspiskog) gasa, uz moguću dogradnju na pet milijardi kubnih metara i nešto gasa bilo katarskog, bilo američkog gasa sa grčkih LNG terminala.

"Jasno mi je da ceo projekat Sofija predstavlja kao veliki uspeh, ali istina je da će Moskva i Ankara diktirati uslove, dok će želje i uticaj Bugarske ostati ograničeni, kada se radi o projektu Balkanskog gasnog čvorišta," kaže za DW poljski politički i energetski analitičar Jan Mus.

Energetska tranzicija: Vrela tema u naftnoj privredi

OSLO – Evropske naftne i gasne kompanije diversifikuju svoje portfolije u koje uključuju emisiono čistije izvore energije, kao posledicu Pariskog sporazuma iz 2015., koji određuje zaokret od fosilnih goriva do kraja ovog veka, piše **Reuters**.

Agencija pri tom ukazuje na norvešku državnu naftno-gasnu kompaniju Equinor, bivši Statoil, koja se usmerava na offshore parkove vetrenjača. Prošle godine je otvorila prvi kompleks vetrogeneratora na moru kod Škotske, najavljuje izgradnju još tri ukupne vrednosti 11,7 milijardi dolara u SAD, Poljskoj i Britaniji, a prošle nedelje saopštila da planira da prva u svetu lansira i plutajuće vetrenjače radi snabdevanja energijom svojih naftnih i gasnih platformi na otvorenom moru.

Repsol, Total, BP

S druge strane, španski Repsol je ušao u poslove gradnje hidroelektrana, francuski Total razvija projekte solane energije i vlasnik je fabrike za proizvodnju skladišnih akumulatora za energiju, dok je britanski BP kupio najveću tamošnju kompaniju za punjenje električnih vozila.

„Za Equinor je diversifikacija portfolija važnija jer je više oslonjen na upstream poslove, u poređenju sa konkurentima poput Shell-a, Totala ili BP-a, koje imaju veće downstream sektore koji će manje trpeti od energetske tranzicije,“ objašnjava Roan Marfi, energetski analitičar u kompaniji Allianz Global. Equinor je saopštio da planira do 2030. da petinu kapitalnih ulaganja, odnosno oko 12 milijardi dolara, usmeri na obnovljivu energiju.

Kompanija planira da smanji do 2030. troškove proizvodnje električne energije sa plutajućih vetro-elektrana sa trenutnih 200 evra po MWh u Škotskoj, na 40 do 60 evra po MWh, čime bi postali konkurentni drugim izvorima energije.

Čelnik Equinora Eldar Saetre (foto gore) je odmah po preuzimanju kormila tadašnjeg Statoila, 2015. godine, odvojio u poseban segment poslove investiranja u obnovljivu i nisko-ugljeničnu tehnologiju, da bi šokirao mnoge u Norveškoj preimenujući kompaniju dve godine kasnije, kako bi iz njenih 46 godina starog naziva izbacio reč nafta (oil).

Energetska tranzicija najvruće pitanje

Energetska tranzicija u naftnoj privredi je verovatno trenutno najvruće pitanje,“ kaže za Reuters direktorka istraživanja u konsultantskoj firmi WoodMackenzie, Valentina Kretzschmar. Posebno su zainteresovani akcionari tih kompanija, koji očekuju maksimalne dividend na kvartalnoj osnovi. „Pitanje koje postavljaju je da li je uopšte ispravno za naftne kolose investiranje u obnovljivu energiju, bez obzira što je nesporno da će taj sektor i električna vozila nastaviti sa rastom,“ navodi ona.

„Pojedini kažu da treba da se držimo proizvodnje nafte i gasa, ali sam shvatio da će u nekom trenutku energetska tranzicija uticati na to. Možete doći do tačke gde će potrošnja nafte i gasa početi da opada,“ kaže Kretzschmar.

Barclays: Zbogom jeftinoj nafti

LONDON – Cene nafte biće osetno veće u narednih nekoliko godina nego što se to ranije predviđalo, ocenjuje Barclays. Investiciona banka je osetno povećala prognozu cena za 2020. i 2025. u svom naftnom izveštaju. Barclays očekuje da Brent košta u proseku 75\$ po barelu u 2020, u odnosu na raniju prognozu od 55\$, dok bi cena mogla iznositi 80\$ u 2025, naspram ranije prognoziranih 70\$, prenosi **OilPrice**.

Banka ukazuje da je tržište dramatično različito u odnosu na situaciju od pre godinu dana. Američki proizvođači iz škriljaca održavaju disciplinu kapitala, što bi moglo dovesti do manje od očekivane proizvodnje. OPEC i Rusija su pokazali odlučnost i uspostavili osnove za dugoročno upravljanje tržištem, dok su SAD pokrenule agresivnu kampanju sankcija protiv Irana i Venecuele, što bi moglo uskratiti tržište za preko milion barela na dan

Savet ministara usvojilo energetska strategiju BiH

SARAJEVO - Savet ministara Bosne i Hercegovine jednoglasno je usvojio 29. avgusta, posle deset godina dogovaranja, Okvirnu energetska strategiju BiH do 2035. godine. Predsedavajući Saveta, Denis Zvizdić rekao je da su saglasnost za energetska strategiju dale i

Republika Srpska i Federacija BiH, i zahvaljujući kojoj se otvara put za pristup novcu iz EU fondova za razvoj energetskog sektora. On je naglasio da je zbog nepostojanja energetske strategije, o kojoj se dogovara još od 2008. godine, BiH izgubila više od 200 miliona evra samo u potencijalnim investicijama, kao i u grantovima. "Sada možemo aplicirati za novac iz IPA fondova", rekao je Zvizdić, prenosi **Dnevni Avaz**.

Veliki igrači zainteresovani za crnogorsku berzu struje

PODGORICA - Berza električne energije za Baltik i Nordijski deo Evrope (Nord Pool) i najveća evropska elektroenergetska berza (EPEX-spot), zainteresovane su da uđu u vlasničku strukturu crnogorske berze električne energije koja je osnovana 7. avgusta prošle godine, prenose podgoričke **Vijesti**

Berza još nije počela s radom i traži strateške partnere. Prethodno, Vlada Crne Gore zadužila je osnivače berze, Crnogorskog operatora tržišta električne energije, Crnogorski elektroprenosni sistem Crne Gore i Elektroprivredu Crne Gore, da izvrše uplate u ime povećanja osnivačkih uloga za po 70.000 evra, kako bi se berzi omogućio neometan rad do kraja 2019. godine u nastavku procesa traženja strateškog partnera.

Janez Kopač: Okvirna strategija beznačajna bez usvajanja zakona

BEČ - Direktor Sekretarijata Energetske zajednice Janez Kopač izjavio je, međutim, da Okvirna energetska ne znači ništa bez usvajanja zakona. "Strategija je okvirni dokument koji nije obavezujući i, naravno, ne šteti da ga BiH ima, ali neće dovesti do bilo kakvih rešenja ukoliko ne bude političke volje. A, političke volje, nažalost, sada nema", rekao je Kopač.

Usvajanje Strategije je, kako je rekao Kopač, dobro na simboličnom nivou, ali samo će usvajanje zakona dovesti do velikih investicija, koje sada, zbog nespremnosti za usvajanje zakona, zaobilaze BiH. Sankcije ostaju na snazi, rekao je Kopač, uz napomenu da ni one nisu najgore što se dogodilo BiH.

"BiH je sankcionisana time što je, međunarodno gledano, ne baš ozbiljna zemlja. Ne ispunjava svoje obaveze. To je evidentno i to je najveća sankcija za BiH samu, ne toliko kada govorimo o fondovima, nego o tome kako sa ta zemlja tretira u budućim evropskim integracijama", rekao je Kopač za **BHRT**.

